

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:96

av Ewa Thalén Finné (M)

Statligt engagemang kring etableringen av ESS och MAX IV

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett större statligt engagemang kring etableringen av ESS och MAX IV och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De två stora forskningsanläggningarna European Spallation Source (ESS) och MAX IV-laboratoriet tar just nu plats i nordöstra Lund. När anläggningarna är helt klara kommer de att vara de största forskningsanläggningarna i landet och kommer att ha stor betydelse inte bara för Skåne och Öresundsregionen utan för hela Sverige.

MAX IV tillhör Lunds universitet och invigdes i juni 2016 och ESS som är ett europeiskt projekt beräknas vara färdigställt och i drift om ytterligare några år. Tillsammans kommer de båda anläggningarna att bilda ett stort forskningskluster med nya och världsledande förutsättningar för materialforskning på partikelnivå och kommer att öppna upp för ny forskning inom många områden såsom life science, materialvetenskap, arkeologi och magnetism.

Konkurrensen om var ESS skulle byggas i Europa var stenhård och därför är det extra glädjande att Lund och Sverige gick segrande ur striden. ESS kommer att vara en betydande ekonomisk drivkraft för hela Europa. När båda anläggningarna står klara kommer de att dra till sig forskare och företag från hela världen. Det kommer inte bara att påverka de skånska kommunerna i form av ökad inflyttning av högutbildad arbetskraft utan anläggningarna kommer även att påverka den regionala arbetsmarknaden och hela det svenska näringslivet och samhället i stort.

Redan idag är ca 200 personer anställda på MAX IV och fullt utbyggt kommer laboratoriet att ta emot mer än 2 000 forskare årligen från Sverige och resten av världen. När ESS om några år står färdigt beräknar man att 2 000–3 000 gäsforskare från universitet, institut och företag också kommer att använda ESS och fullt utbyggt kommer antalet anställda att uppgå till drygt 500 personer. En del av dessa forskare

kommer att bo här permanent medan andra kommer att komma hit i både längre och kortare perioder för att arbeta. Det kommer därför att ställas stora krav på bra boende, framför allt gäller det möjligheter att hyra under kortare perioder, men även infrastruktur, internationella skolor, mötesplatser och en fungerande mottagarorganisation, liksom annan service från samhällets sida för att kunna erbjuda de internationella forskarna och deras familjer en bra start i Sverige och en god livskvalitet.

Staten och svenska myndigheter måste också komma till rätta med rena administrativa uppgifter och lösa problem med bl.a. långa visumhandläggningar som inledningsvis har visat sig innebära problem för många forskare och deras familjer. Toppforskare riskerar annars att rata Sverige och det påverkar naturligtvis Sveriges förmåga att rekrytera internationellt.

Redan idag finns det flera välutvecklade projekt och goda samarbeten på regional nivå inför etableringen, men det är viktigt att också staten är med och deltar aktivt i det viktiga arbetet inför uppstarten, inte minst med tanke på att bygget av MAX IV har kostat nästan sex miljarder kronor och i huvudsak är svenskfinansierat, vilket betyder att det handlar om Sveriges största enskilda forskarsatsning i modern tid. Svenska staten kommer också att stå för en betydande andel när det gäller bygget av ESS, vars totala kostnad kommer att uppgå till nästan 2 miljarder euro.

Om Sverige utnyttjar etableringen av MAX IV och ESS på bästa sätt så kommer de båda forskningsanläggningarna att innebära enorma tillväxtfördelar och vara en hävstång för hela det svenska näringslivet och därmed också kunna skapa tydliga spinn-off-effekter som kommer att komma hela landet till godo. Staten bör därför förutom det rent ekonomiska visa ett större engagemang och ta ett helhetsgrepp i frågor som är ett statligt ansvar. Staten måste tillsammans med andra viktiga aktörer såsom universitet, högskolor, forskning, näringsliv, kommuner och regioner arbeta målmedvetet för att etableringen ska bli en naturlig del av svensk forskning och något som samtliga universitet och högskolor ser som en självklar del av svensk forskningsinfrastruktur.

Ewa Thalén Finné (M)